

צבא	ההגנה	לישראל
אזור	יהודה	ושומרון
לשכת	היועץ	המשפטי
ת"ד 5,	בית אל	90631
טל':	02-9977071/711	
פקס:	076-539-9689	
דוא"ל:	yoayosh@idf.il	
סימוכין:	9-0049-9529	
ו'	באייר	תשפ"ה
04	במאי	2025

לכבוד
עדאלה - עו"ד סוהאד בשארה

שלום רב,

הנדון: מענה להשגתכם בעניין הרס מבנים לצרכים צבאיים במ.פ טול כרם ומ.פ נור

א-שמש

שלכם: מיום 3.5.2025

1. הרינו לאשר קבלת פנייתכם שבסמך, שעניינה הוראת מפקד פיקוד המרכז להרוס מבנים במחנות הפליטים טול כרם ונור א-שמש. בהשגה, אשר נוסחה באופן כללי, הועלו טענות בנוגע לחוקיות ההריסה לפי המשפט הבינלאומי, טענות הנוגעות להיקף ההריסה ומידתיותה, וטענות הנוגעות להיעדרה של זכות טיעון אפקטיבית. להלן נתייחס לטענות במשותף ובמשולב.

2. במהלך השנים האחרונות, בדגש על התקופה שמאז פרוץ אירועי "שובר גלים" בשנת 2022, הפכו מחנות הפליטים בצפון השומרון לערי מקלט עבור גורמי הטרור. המחבלים, ששאפו ולדאבון הלב לעיתים אף הצליחו, לפגוע בביטחון עורף מדינת ישראל וישראלים באזור יהודה והשומרון. חלקן מהמחבלים יצאו ממחנות הטרור ורובם נמלטו אליהם לאחר הפיגועים. אך לא רק מקלט חיפשו המחבלים במחנות הפליטים אלא גם **השתמשו בהם כדי להסליק תחמושת ואמצעים לפיגועים**, והיוו להשראה עבור מי שרצונם הוא לפגוע בביטחון מדינת ישראל וביטחון אזור יהודה והשומרון.

במחנות הוקמה **תשתית טרור של ממש**, שכללה מטענים מוטמנים רבים, והביאו למותם של חיילי צה"ל שפעלו בהם לאורך השנים ולפציעתם. תשתית הטרור כללה גם חדרי ניהול ותקשורת, מערכי שערים ומחסות.

כל אלו הפכו את המחנה **לסביבה צבאית של ממש** ולפעילות בהם – **ללחימה דה פקטו**.

מחבלי האזור הפכו את חיי התושבים בצפון השומרון **למסוכנים**, לאחר שאילצו את צה"ל לפעול במחנות אלו **למיגור הטרור**. ונדגיש את המובן מאליו – **תשתיות הטרור הרבות שהוטמנו והותקנו במחנות מחייבות זמן רב לצורך איתורן והשמדתן**.

3. במהלך השנתיים האחרונות פעל צה"ל במחנות הפליטים טול כרם ונור א-שמש בשורת מבצעים, לעיתים קצרים ולעיתים - ארוכים מעט יותר. אחר כל מבצע, שהוביל למעצר של שורת מבוקשים ואף למותם של חלקם בקרבות - **שיקמו גורמי הטרור את תשתיות הטרור והובילו לסיכון הכוחות בכניסתם למבצע הבא**. נזכיר, כי הודעתו של מפקד פקמ"ז ניתנה על רקע הפעילות המבצעית העצימה במחנות הפליטים במסגרת מבצע "חומות ברזל" המתנהל מאז חודש ינואר 2025.

4. אכן, לא ניתן לכחד - הפעילות המבצעית העצימה והמתמשכת במחנות הפליטים, אליה **גרו** המחבלים את צה"ל, מובילה עימה פגיעה במרקם החיים של האוכלוסייה הפלסטינית ואף ברכושם. אולם, פעילות זו נובעת **מצורך בטחוני מובהק**, ברור וממשי - שאין לנו אלא להביע תקווה כי יחלוף – **ומתבצעת בהתאם להוראות הדין, הפסיקה והפקודות**.
5. במסגרת הפעילות המבצעית העצימה במחנות הפליטים מאז תחילתו של המבצע האחרון, **נאלץ צה"ל לפגוע ברכוש בבעלות פרטית**, בשל קיומם של צרכים צבאיים החלטיים בהריסתם של מבנים אלו.
6. יובהר כבר עתה, כי המפקד הצבאי אינו חולק על חובתו לכבד ולשמור על קניין פרטי. ואולם, חובתו זו מתאזנת, בהתאם להוראות הדין והפסיקה, אל מול צרכים צבאיים החלטיים הנובעים מן הפעילות המבצעית הלחימתית במרחב.
- לא למותר לציין, כי סמכותו של המפקד הצבאי לפגוע ברכוש פרטי, לרבות להרוס מבנים בנסיבות של צורך צבאי, **מעוגנת מפורשות בדין הבין-לאומי**, והדבר הוכר אף בפסיקתו של בית המשפט העליון. זאת בכל **פרדיגמה משפטית הנוגעת לפעילות הצבאית**.
7. לצד החובה בדבר שמירה על רכוש פרטי, מעוגנת בדין הבין-לאומי **סמכותו המפורשת** של המפקד הצבאי להורות על החרמת קניין פרטי, על, תפיסתו ועל השמדתו. ודוקו - בצד המגבלה - הסמכות לבצעה. גם בפסיקתו של בית המשפט העליון, הוכרה סמכותו של המפקד הצבאי לעשות שימוש בסמכויותיו אלו בהינתן כי פעולות צבאיות מחייבות לחלוטין את ההחרבה וההשמדה של הרכוש הפרטי. על הלכה מושרשת זו, חזר בית המשפט העליון אך לאחרונה בהקשר דומה.¹ בהקשר זה יובהר, כי ההליך שקדם להחלטה בעניינו, והטעמים בבסיס ההחלטה, דומים לאלה שבעניין עיריית ג'נין.
8. נציין, כי עניינה של הודעת המפקד הצבאי, המורה על הריסת מבנים **מסוימים** וחלקים ממבנים אחרים, מבוססת על צרכים **צבאיים דחופים**. הריסת המבנים היא הכרחית למילוי חובתו של המפקד הצבאי **להשיב ולהבטיח את הסדר הציבורי במרחב**. על כן, וכדי לאפשר את מעבר הכוחות במחנה הפליטים בבטחה, בשל האיומים שתוארו מעלה, הורה המפקד הצבאי על הריסת המבנים.
9. בטרם הורה המפקד הצבאי להרוס את המבנים המסומנים במפה המצורפת להודעתו, נערכה **בחינה פרטנית** של המבנים המיועדים להריסה כיום בידי כלל הגורמים המבצעיים הרלוונטיים בפיקוד המרכז ובאוגדת איו"ש.
- התואי בו עומדים המבנים המיועדים להריסה, נבחר לאחר תכנון סדור, **ותוך צמצום מספר המבנים שייפגעו למינימום ההכרחי, כדי להגשים את התכלית העומדת ביסוד הודעתו של המפקד הצבאי**; כן נמנע המפקד הצבאי מלהורות על הריסתם של מבני דת או רפואה. בכך, מילא המפקד הצבאי את חובתו לפעול במידתיות ובסבירות.
10. אשר לזכות הטיעון, נשוב ונזכיר כי בפסיקת של בית המשפט העליון נקבע, כי ככלל תינתן לפרט העתיד להיפגע זכות טיעון. ואולם, זכות זו היא **זכות יחסית**, אשר עשויה אף לא לסגת בנסיבות מסוימות מפני שיקולים נוגדים.
- במקרה זה, נקט המפקד הצבאי **במירב המאמצים** לאפשר זכות טיעון כאמור, תוך איזון זכות הטיעון של התושבים העתידיים להיפגע מהחלטתו, מול הצורך הצבאי בהרס המבנים שנועד לאפשר את חופש הפעולה של צה"ל באזורים אלו והסיכון הנשקף לחיי הכוחות מהיעדר הפעולה **ודחיפותה של הפעולה**. זאת ועוד, ההודעה הועברה באמצעות המת"ק הגזרתי לקש"פ ופורסמה כמקובל. לא בכדי, הוגשה השגתכם.

¹ בג"ץ 54641-03-25 עיריית ג'נין נ' מפקד פקמ"ז; בג"ץ 54651-03-24 לטיפה סתיתי נ' מפקד מפקד פקמ"ז; בג"ץ 55522-03-25 עומר נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון.

גם בהקשר זה נזכיר כי אך לאחרונה אישר בית המשפט העליון פרק זמן זהה להגשת השגות בהקשר דומה, בקבעו כי **לא נפל פגם בפרק הזמן שניתן לזכות הטיעון של הנפגעים מן ההחלטה, ובשים לב לעומד על הפרק.**

11. בשולי הדברים אך לא בשולי חשיבותם – יש לציין, כי **פנייתכם לא הוגשה על ידי אף בעל עניין וממילא מבלי לצרף יפוי כוח מטעמם.** לכך גם יש ליתן משקל.

12. **אם כך, הודעתו של המפקד הצבאי ניתנה בסמכות, והיא מידתית וסבירה, וניתנה תוך שהות מספקת להגשת השגות.**

13. סוף דבר, ההשגה נדחית.

אל"ם אלי לברטוב
היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

העתק:
פרקליטות המדינה - מחלקת הבג"צים